KLEINE ZEITUNG STEIERMARK

Macht beginnt mit der Sprache

Beate Frakele

Három színházból (Graz, Bécsi Schauspielhaus és Budapesti Katona Színház) álló, sokoldalú, hatfős társulat mutatta be a Schauspielhaus bemutatótermében Ewe Benbenek komplex elemzését az európai hatalmi viszonyokról, német és magyar nyelven (Nádori Lídia), angol nyelvű közbevetésekkel.

A cím – „äh, soknemzetiségű állam, vagy mi?" – több írásrendszer betűit egyesíti, köztük a boszniai muszlimok régi cirill ábécéjét is, és ezzel felhívja a figyelmet a fogalom robbanóerejére. Megérteni Európát? Kezdjük kicsiben. Hangokkal és betűkkel. Azonnal feltárul egy egyenlőtlenség, amelynek gyökerei messze nyúlnak vissza a múltba, a Habsburgok többnemzetiségű államába, amely etnikumokat, vallásokat és nyelveket egyesített egy uralkodó, egy állampolgárság, egy jogrendszer és egy hadsereg alatt.

Marie Bues rendezőnő lazítja a számos történelmi utalást, és Indra Nauck által csupán három nagy papírtekercccsel berendezett diskurzusterében élénken színre viszi őket. Eközben kihasználja az operett érzéki, felforgató erejét, amely – akárcsak Kálmán Csárdáshercegnője és Mariza grófnője – a nemzeti identitással és a társadalmi felemelkedéssel játszik.

De a harcot az egyenlő jogokért, a nyelvért, a részvételért, a területért és a gazdaságért folytatott küzdelem nem operett, és Bues megrendítő pillanatfelvételeket alkotott, mint például Amalie Seidel-Ryba beszédét, aki Ausztria első női sztrájkját kezdeményezte a tízórás munkaidőért, vagy az éjszakai találkozást a jiddis nyelven író költőnővel, Deborah Vogellel, akit 1942-ben Lembergben meggyilkoltak. Maria Lazar „Made in Austria" című esszéje számot vet a fasizmussal és a mindennapi antiszemitizmussal.

Vajon Európának van-e más kínálata is, mint a keleti olcsó munkaerőre épülő kapitalista üzleti stratégiák? – teszi fel a kérdést Krakkóban a lengyel emigránsok fáradt lánya, akit apja arra int, hogy a fiatalságnak kell fellépnie. Hogy véget vessenek annak a kérdésnek: „Honnan jöttél?"